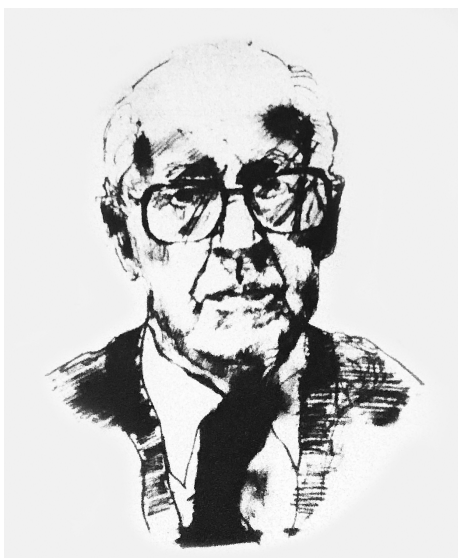

Trygve Holmgren 90 år fredag.

En pionér i utbyggingen av telefonen på Nordmøre

For noen dager siden kunne avisen fortelle at telefonen på Nordmøre nå er fullautomatisert. Det er det foreløpig siste skritt i en mer enn 50 år lang utvikling. Den begynte i det daværende Kristiansund Telefonselskap i 1916. En kan vel si at det var dr. Trumphy som var automattelefonens far i Kristiansund, det var han som satte frem forslaget i telefonselskapets styre. Men det var driftsbestyrer Trygve Holmgren som fikk oppgaven å sette vedtaket ut i livet. Holmgren fyller 90 år fredag den 11.januar og det kan være en passende anledning til å la ham fortelle noen spredte trekk fra begynnelsen på automattelefonens historie i Kristiansund.

Som så ofte i livet var det nærmest en tilfeldighet at Holmgren havnet i Kristiansund. Kunngjøringen om den ledige stilling som driftsbestyrer var gått ham forbi, men en kollega på kontoret i Telegrafverket i Finnmark, hvor han da var kretsingeniør, gjorde ham oppmerksom på det. Han søkte og ble ansatt. 3 år tidliger hadde han avsluttet sin utdanning med høyere telegrafkurs og var ansatt i Telegrafverket.

Det var en interessant oppgave, men kyststrekningen mellom Bergen og Trondheim hadde jeg ikke mye lyst på, jeg trodde ikke jeg der kunne få anledning til å bruke skiene slik jeg helst ville, sier han. Jeg benyttet meg derfor av adgangen til å søke 2 års permisjon uten lønn for å kunne gå tilbake til Telegrafverket hvis jeg skulle foretrekke det. Men allerede dagen etter min ankomst til Kristiansund, 7.juli 1917 ble jeg, ved første befarings av ledningsnett, klar over at den første og mest tidkrevende jobben ville bli planlegging, kostnadsberegning og utbygging av et helt nytt kabel og linjenett. Det var en absolutt betingelse for å kunne sette i drift en automatisk telefonsentral.

Parallelt med utbyggingen av nettet gikk undersøkelser og forhandlinger om sentralutstyret. Det var på det tidspunktet bare to helautomatiske systemer å velge mellom. Det ene var det amerikanske Western Electric og det annet det tyske Siemens-Halske.

Bergen hadde, som landets første, installert Western Electric, men turde ikke ta skrittet helt ut og forsynte abonnentapparatene med fingerskive. Den enkelte abonnent skulle ringe til en sentral hvor så betjeningen slo det ønskede nummer. Jeg sier skulle, for sentralen kom aldri i drift. Den strøk med under den store bybrannen, og fingerskivene var på plass da en ny sentral ble tatt i bruk. Skien var også tidlig ute og kunne som første by i Norge ta i bruk sin automatsentral levert av Siemens-Halske.

For Kristiansund ble ingen av de to systemene aktuelle. Det var nemlig under oppseiling et nytt – L.M.Erichsson's. Denne svenske bedriften hadde jo levert telefonutstyr lenge, men hadde ikke noe automatisk å tilby. Det var imidlertid i fullt arbeid fordi det var klart nok at fremtiden lå i automatisering. Og for å gjøre en lang historie kort: Da Kristiansund var kommet så langt at det kunne sendes ut anbudsinnbydelse var L.M.Ericsson å finne blant anbyderne. Det ble også dem som ble med og altså leverte den første sentralen. Men på det tidspunktet kontrakten ble inngått eksisterte den bare på tegnebordene og de betingelser som ble stilt fra Kristiansunds side var da også stramme. Blant annet hadde vi rett til å bestille en sentral hos et konkurrerende selskap hvis ikke L.M.Ericsson leverte fungerte tilfredstillende etter fire måneder. Ved eventuelle forsinkelser skulle det betales ½% pr. uke i mulkt.

Her kommer også en annen kristiansunder inn i bildet, daværende overingeniør M. Kristiansen ved Oslo Telefonanlegg, senere telefondirektør. Han var konsulent for Hamar Telefonforening som også skulle automatisere sitt anlegg, og ble konsultert av Kristiansund Telefonselskap da et nyvalgt styre med Jonas Eriksen som formann skulle sette dr. Triumphys forslag ut i livet. Nettopp disse bestemmelser fikk en avgjørende betydning ved det økonomiske oppgjør med L.M.Ericsson for det nye anlegget.

Hele utbyggingen – med sentral, linjenett og det hele var beregnet til 1,2 mill. kroner, 600 tusen som lånekapital og resten dekket ved økning av aksjekapitalen. Den var på 30 tusen og ble øket til 500 tusen. Tegningen gikk ganske lett. Vi var ennå inne i 1. verdenskrig, selv om den gikk mot slutten. Og vanskelighetene meldte seg snart. Det ble problemer med banklånene fordi bankene kom i vanskeligheter, etterhvert som jobbetiden ebbet ut ble det vanskeligere å få innbetalt den tegnede aksjekapital og dertil kom at Telefonselskapet mistet 25 prosent av abonnentene. Tallet sank fra 1200 til 900. Kristiansund var for øvrig den eneste by i landet hvor det gikk slik.

Den som klarte å føre Kristiansund Telefonselskap ut av de økonomiske vanskeligheter var den nyvalgte formann i styret Jonas Eriksen. Med virkelighetsnær klokskap og aldri sviktende pågangsmot og optimisme klarte han å løse problemene. Etter at bankene måtte gå fra sitt låneutsagn, var det spørsmål om Kristiansund kommune skulle garantere for lånet, og det ble akseptert av L.M.Ericsson. Men så kom kommunen under administrasjon og det resulterte i et telegram fra dem hvor det stod: "Vi ser av dagens tidningar at Kristiansund kommune er under administrasjon. Kommunegaranti kommer inte i fråga."

Nå, problemene ble altså løst. Den reddende engel ble Spareskillingsbanken som tok hele lånet. Og i desember 1923 var sentralen i drift. Den var på 1.500 nummer. De opprinnelige 1.800 ble imidlertid redusert, og de resterende 300 utsatt i tre år.

Sentralen ble montert i Langveien 36 som var nyinnkjøpt en tid i forveien – for kr. 95.000 kroner. Og det hører med til historien at den første sentral var i drift helt frem til 1961. Det kan med dagens prisnivå i erindring, kanskje være verd å nevne at av de 500.000 som utbyggingen av linjenettet var beregnet til, ble det brukt vél 480.000.

La meg få lov å komme med en liten personlig betraktning til slutt, sier Trygve Holmgren. Jeg har jo helt tydelig gjort skam på mitt forsett da jeg kom om ikke å bli mer enn fem år. Årsaken til det er ikke vanskelig å finne. Både min kone og jeg har trivdes i Kristiansund og barna regner seg også som kristiansundere. Vi har hatt rike og hyggelige år i byen. Den har også gitt den anledning til friluftsliv som jeg personlig har satt slik pris på. Kristiansund Idrettsforening og Sildsethytta har vært til mye glede, det samme gjelder Seilforeningen og Seilerhytta, klubben og ikke minst vennene fra Frimurerlogen, selv om det har tyntes i rekkene etter hvert som årene nå har gått.

Jeg synes jeg har hatt en god tid og mye å se tilbake på.
